

KUTSESTANDARD

Tekstiilimeister, tase 6

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid..

Tekstiilimeister, tase 6 kutsestandard on aluseks kõrghariduse õppekavade koostamisele.

Tekstiilimeister, tase 6 esmane kutse antakse isikule kõrgharidusõppe lõpetamisel akadeemilisel õiendil tehtava märkega juhul, kui õppekava on riiklikult tunnustatud ja vastab tekstiilimeister, tase 6 kutsestandardile.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Tekstiilimeister, tase 6	6

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Tekstiilimeister, tase 6 valmistab tekstiilist erineva keerukusega kõrgekvaliteedilisi, esteetilisi ja funktsionaalseid käsitööesemeid ühes kindlas tekstiilitehnikas (õmbluskäsitöö, kangakudumine jm). Tekstiilimeister kombineerib teadlikult ja oskuslikult traditsioonilisi ja kaasaegseid tekstiilitehnikaid tekstiilesemete, unikaalesemete, väikesarjade, rahvarõivaesemete, ajalooliste tekstiilesemete koopiade jm esemete valmistamisel. Ta koostab kavandeid ja tööjoonised ning uurib algallikaid. Tema kompetentsust laiendavad uuendusliku viltimise, materjali muutmise, tekstiilist mänguasjade, nukkude jm esemete või esemegruppide valmistamise oskused. Tekstiilimeister läheneb keerulistele tööülesannetele uuenduslikult ja loovalt. Ta võtab vastutuse enda ja teiste töö eest. Ta organiseerib ja suunab kaastöötajate, sellide või praktikantide tegevust ning teeb koostööd sidusalade spetsialistidega. Ta turundab oma toodangut, osutab tekstiilialaseid teenuseid ning on valmis majandama oma ettevõtet.

Seonduvad kutsed:

Tekstiilkäsitöö valmistaja, tase 3 (sisaldab osakutset „Käsitööeseme valmistaja“)

Tekstiilkäsitöö sell, tase 4

Tekstiilkäsitööline, tase 5

Tekstiilimeister, tase 7 (käsitöömeister 7 spetsialiseerumisala)

A.2 Tööosad

A.2.1 Tekstiilist käsitööesemete valmistamine.

2.1.1 Esemete kavandamine.

2.1.2 Materjalide varumine ja kasutamine.

2.1.3 Tööprotsessi ettevalmistamine.

2.1.4 Töövahendite ja seadmete ettevalmistamine ja kasutamine.

2.1.5 Ergonoomilise ja ohutu töökeskkonna loomine.

2.1.6 Esemete valmistamine ja viimistlemine.

A.2.2 Tekstiili toodete ja teenuste turundamine.

2.2.1 Toodete ja teenuste kujundamine.

2.2.2 Toodete ja teenuste müümine.

Valitavad tööosad

2.2.3 Nõustamine.

2.2.4 Käsitööettevõtte majandamine.

A.3 Töö keskkond ja eripära

Tekstiilimeistri töökoormus võib jaotuda ebaühtlaselt, vajadusel tuleb olla valmis hooajatööks ja töötamiseks puhkepäevadel.

Töö võib olla füüsiliselt pingutav, sundasendit nõudev ja kiire tempoga. Võib esineda kokkupuudet tolmu, müra või vibratsiooniga, mis võib kujutada ohtu tervisele (allergia vms), mistõttu on vaja kasutada töökaitsevahendeid ning järgida tööohutusnõudeid.

A.4 Töövahendid

Õmblusmasinad, kangasteljed jm seadmed, nõelad, käärid, heegelnõelad vardad jm.

A.5 Tööks vajalikud isikuomadused

Töös on oluline käeline osavus, ruumiline kujutlusvõime, proportsioonitunnetus, püsivus, loovus, õpivalmidus ja vastutustunne.

A.6 Kutsealane ettevalmistus

6. taseme tekstiilimeistriks saab õppida rakenduskõrgharidust andvas õppeasutuses.

A.7 Enamlevinud ametinimetused

Kangakuduja, tikkija, huviringijuht, nõustaja, käsitööettevõtte juht.

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur

6. taseme tekstiilimeistri kutse taotlemisel on nõutav taotleja oskustest/valmistustehnikatest lähtuvate kompetentside B.2.1-B.2.2 tõendamine, ühe kompetentsi tõendamine valikust B.2.3-B.2.5 ning läbiva kompetentsi B.2.6 tõendamine.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Tekstiilist käsitööesemete valmistamine

EKR tase 6

Tegevusnäitajad:

- 1) visandab ideekavandi;
- 2) loeb etteantud kavandeid, hindab kavandi teostatavust;
- 3) valib kindla tekstiilitehnika või eseme valmistusviisi;
- 4) koostab etteantud eseme või kavandi põhjal töö käigu/tööjuhise koos täiendavate lisadega (skeemid, lõiked või joonised) selle valmistamise tehnoloogiast lähtuvalt;
- 5) määratleb eseme stiilitunnused stiiliajaloo perioodist lähtuvalt;
- 6) planeerib tööde järjekorra ja tööks kuluva aja, arvestades tööde mahtu, toodete hulka ja tellija vajadusi;
- 7) valib ja hangib vajalikud materjalid ja tarvikud vastavalt kuluarvestusele, arvestab seejuures materjalide omadustega;
- 8) võrdleb materjalide hankimisel hindu, arvestades töö tasuvust, võimalusel tellija vajadusi ja tellimuse lõppvaliteeti;
- 9) töö eesmärgist tulenevalt valmistab ette vajalikud materjalid, töövahendid ja seadmed;
- 10) kontrollib seadmete ja tööriistade korrasolekut, vajadusel teeb hooldust ;
- 11) lähtuvalt valitud valmistustehnikast seab korraldab turvalise ja käepärase töökoha;
- 12) valmistab esemed, kasutades valikuliselt oma oskustele vastavaid tekstiilitehnikaid:
 - a) õmblemine: õmbleb kodutekstiile, kergeid rõivaid ja aksessuaare (ühendab erinevate omadustega materjale käsitsi ja masinaga).
 - b) lõikejärgne silmuskudumine, heegeldamine ja nõeltehnika: valmistab lõikekohaseid ja ringselt teostavaid esemeid, kasutades silmuste kahandamist, kasvatamist jm tehnoloogilisi võtteid; erinevaid koe- ja heegelkirju kombineerides loob uusi kootud või heegeldatud esemeid

- c) tikkimine: teeb kavandi, valib tikkimistehnika, teeb eeltööd; valmistab tikandi käsitsi ja õmblusmasinal või tikkimismasinal järgides mustrijoonist; koostab tikitud eseme järgi tööjoonise.
- d) Kangakudumine: seab kangasteljed töökorra, koostab rakenduse, rakendab kangasteljed; koob tuletatud sidustega kangaid; määrab näidise põhjal kangaliigi lähtuvalt materjalist ja sidusest ning leiab selle kasutusala; tuletab kanga näidise kangarakenduse; dokumenteerib oma tegevuse erinevate kangaste kudumisel (nn tööpass: töökirjeldus, tegevuste kaart).
- e) tekstiiltrükk: teeb vajalikud eeltööd: koostab kanga rapoori; valmistab paku ja templi, paneb valmis raami, kannab kujutise siidiraamile; segab värvid vastavalt kavandile järgides retsepti; trükkib paku ja siiditrüki raamiga üksikesemeid ja meetrikangast, kinnitab värvi ja viimistleb kanga.
- f) tekstiilmaal ja värvimine: maalib kanga tööjoonise järgi, eelnevalt segab retseptijärgselt värvid ja kannab need tekstiilile; vajadusel kasutab reservaineid; värvib lõngu, kiude (tselluloosi- ja proteiinkiude) kangaid ja valmis tooteid; koostab materjali omadustest ja kogusest lähtuva värviretsepti; kujundab tekstiile kontaktvärvimise, shibori ja batika tehnikates.
- g) viltimine: vildib rullides, hõõrudes kolmemõõtmelisi esemeid vastavalt lõikele ja vormil; ühendab erinevaid kiude ja tekstiilmaterjale viltides ja vanutades
- h) kombineeritud tekstiilitehnikad eesti rahvarõiva komplektiosade valmistamiseks: koostab etteantud museaali tehnoloogilise kirjelduse ja töökäigu koos täiendavate lisadega (skeemid, lõiked või joonised); valmistab õmblemise, silmuskudumise, heegeldamise ja tikkimise tehnikate kombineerimisel pärandtehnoloogilisi võtteid kasutades ja eeskujudest lähtudes rahvarõivakomplekti osi/rahvarõivaesemeid:
- paelad ja vööd või
 - sokid ja kindad või
 - tikitud tanud ja käised või
 - peakatted või
 - rahvarõivaesemed: taskud, kotid, särk, seelik, püksid, vest jne) ja ülerõivad.
- i) vööde ja paelte valmistamine: koostab etteantud museaali tehnoloogilise kirjelduse ja töökäigu koos täiendavate lisadega (skeemid või joonised); valib materjalid ja töövahendid; valmistab vööd ja paelad kasutades pärandtehnoloogilisi töövõtteid.
- j) pitskoetehnikates esemete valmistamine: kirjeldab eseme ja koostab tööjuhise selle valmistamise tehnoloogiast lähtuvalt; valib materjalid ja töövahendid; valmistab niplis-, sõlm, heegel-, filee-, süstik-, nõelpits, silmkoe vms pitskoetehnikas eseme.
- 13) kasutab spetsiifilisi tööriistu;
- 14) viimistleb eseme valmistustehnoloogiast lähtuvalt;
- 15) koostab hooldusjuhendi;
- 16) järgib tööle esitatavaid esteetilisi nõudeid (töö puhtus, korrektsus, viimistletus);
- 17) dokumenteerib tööprotsessi ühtlase kvaliteediga väikesarjade valmistamiseks.

Teadmised:

- 1) moe- ja stiiliajalugu;
- 2) tekstiilmaterjalide omadused, hankimise allikad ja hoiustamise nõuded;
- 3) materjalikulu arvestuse põhimõtted;
- 4) tekstiilmaterjalide tootmise etapid;
- 5) toote elukaare põhimõtted;
- 6) käsitöös ja disainis valitsevad tänapäevased suundumused;
- 7) spetsiifilised tööriistad, ja -vahendid;
- 8) töö efektiivsuse tõstmise võimalused tehniliste vahendite abil;
- 9) esemegruppide tootmine (valikuliselt: sisustustekstiil, rõivad, peakatted, nukud, muinas- ja keskaja rõivad jms).

Õmblemine

- 10) õmblustöö eriseadmed: mannekeenid, kätteõmblus- ja overlokk masinad ja viimistlusseadmed;
- 11) individuaalõmblus (mõõdud, põhilõigete konstrueerimine, juurdelõikus ja rõivaproovid
- 12) tekstiilist aknakatete süsteemid.

Lõikejärgne silmuskudumine, heegeldamine ja nõeltehnika

- 13) koe- ja heegelkirja ja nõeltehnika skeemid, tööjooniseid, tuletatud koe- ja heegelkirjad;
- 14) nõeltehnika võtted;
- 15) lõigete konstrueerimise põhimõtted;
- 16) heegeltööde ja kudumite ühendusvõtted;

- 17) viimistlus- ja hooldusvõtted;
- 18) algteadmised kudumismasina ehitusest ja hooldusest, mustrikaardid

Tikkimine

- 19) kavandi digitaliseerimisvõtted;
- 20) käsitöötikandite liigid ja käsitsi tikkimistöö võtted (põhipisted)
- 21) materjalide ettevalmistus;
- 22) spetsiifiliste tikandite töövahendid, nende kasutamise viisid;
- 23) tikandite hooldusvõtted

Kangakudumine

- 24) kangastelgede ehitus ja lisatarvikud (nt käärpuid);
 - 25) materjalide käitumine erineva sidustega kangaste puhul kangastruktuuride moodustamisel;
 - 26) käsitsi kootud kangaste kasutusala;
 - 27) kangakudumises ettetulevad vead ja nende kõrvaldamise viisid;
- eesti rahvuslikud telgedel kootud tekstiilid (vaibad, katted, tekid jms).

Tekstiiltrükk

- 28) tekstiiltrükkitehnikad ja nende ajalugu;
- 29) tekstiilide trükkimise käsitsi ja tööstuslikud meetodid (kattevärvidega, reservainetega, reaktiivvärvidega, söövitades jne);
- 30) värvikeemia, värvimistehnikad;
- 31) kinnitus ja viimistlusvõtted;
- 32) tööohutuse ja keskkonnanõuded tekstiiltrükis.

Tekstiilimaal ja värvimine

- 33) tekstiilkujundustehnikad, nende ajalugu ja kasutusala;
 - 34) sünteetiliste ja taimevärvidega värvimine
 - 35) tekstiilimaali tehnikad ja viimistlusvõtted;
 - 36) värvi kinnitamise meetodid;
 - 37) värvikeemia, värvimistehnikad ja viimistlusvõtted;
- tööohutuse ja keskkonnanõuded tekstiilimaalis ja värvimises.

Viltimine

- 38) vildi omadused ning traditsioonilised ja tänapäevased kasutusala;
- 39) villa töötlemine tööstuslikult ja käsitsi (villa sorteerimine, pesu, huntimine, kraasimine, heide valmistamine, ketramine, korrutamine);
- 40) vildi kujundustehnikad (aplikatsioon, intarsia, tikkimine ja teppimine, nõeltehnika);
- 41) villad, karvad ja kiud ning nende käitumine viltimisprotsessis;
- 42) vildi valmistamise tehnikad (rullimine, hõõrumine, nõel);
- 43) viltimismasinad ja abivahendid;
- 44) kanga vanutamisevõtted.

Kombineeritud tekstiilitehnikad eesti rahvarõiva komplektiosade valmistamiseks

- 45) eesti rahvarõivaste olemus ja pärimuslugu, rahvarõiva kandmine tänapäeval;
- 46) eesti rahvarõivaste osad;
- 47) ühe kindla paikkonna rahvarõiva eripära;
- 48) rahvuslikud pitskoelised silmuskoekirjad, värviline heegelpits, mustriksil silmuskoekirjad (haapsalu sall, setu pits, sukad, sokid, kihnu troi jne), rahvuslike vööde ja paelte koekirjad,
- 49) ringselt teostavaid esemete valmistusviisid;
- 50) rahvarõivaste õmblemisel kasutatavate lõigete tüübid;
- 51) rahvarõiva õmblemisega seonduvad tehnoloogiad;
- 52) muuseumi töö põhimõtted ja elektroonilised andmebaasid.

Vööde ja paelte valmistamine

- 53) pärandtehnoloogiad (arhailine kõlavöö, diagonaalne võrkvöö, telgedel kootud vööd jne);
- 54) algteadmised kangakudumisest;

55) rahvarõivaste olemus ja pärimuslugu, paikkondlikud eripärad; 56) pärandtehnoloogilised töövõtted vööde ja paelte valmistamiseks (punutud paelad, kõlapaelad, võrkvöö ja kirivöö); muuseumi töö põhimõtted ja elektroonilised andmebaasid. Pitskoetehnikates esemete valmistamine 57) pitskoekirja skeemid ja tööjooniseid 58) pitskoetehnikad ja nende kasutusala; 59) töövahendid ja nende kasutusala; 60) pitsesemete hooldus- ja viimistlusvõtted. Hindamismeetod(id): 1) taotleja tööde mapp; 2) eseme esitus, vajadusel töövõtete demonstratsioon (video); 3) intervjuu.	
B.2.2 Tekstiilitoodete ja -teenuste turustamine	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1) vaeb toote ja/või teenuse kui toote idee teostatavust, arvestades turusituatsiooni: kas on vajadust ja nõudlust uute toodete järele; 2) leiab info- jm kanalite kaudu eeldatavad toodete ja/või teenuste tellijad; 3) hindab ja arvestab toodete valmistamise ja turustamisega seonduvaid majanduslikke võimalusi ja riske; 4) kujundab toote ja/või teenuse hinna; 5) esitleb toodet ja teenust sihtgrupile; 6) vormistab toote ja/või teenuse reklaammaterjalid: pakend, etikett, kasutus-hooldusjuhend, plakat, tutvustav tekst jne); 7) korraldab toote ja/või teenuse müügi; 8) hindab ja sobivuse korral kasutab sidusvaldkondade vahelise koostöö võimalusi müügi edendamisel (reklaam, logistika, teabepäevad jm). Teadmised: 1) käsitööstusliku tootmise eripära; 2) majandamine, ettevõtluse põhitõed; 3) turunduse põhitõed sh turu seire, võitmine ja hoidmine ning kaubamärgi loomine; 4) tootearendus sh tootja vastutus; 5) väikeettevõtte juhtimise põhitõed: äriplaani koostamine, raamatupidamine, turundamine (sh turu seire, võitmine ja hoidmine ning kaubamärgi loomine); 6) käsitööettevõtte tehniline ja majanduslik ülesehitus (tehniline baas, töötajad, turustus, varustus ja tootmise töökorraldus). Hindamismeetod(id): toote või teenuse kirjalik lugu (idee, teostus ja müük) ja esitus (fotod, näidised jm).	

VALITAVAD KOMPETENTSID

Kutse taotlemisel on nõutav ühe kompetentsi tõendamine valikust B.2.3-B.2.5

B.2.3 Nõustamine	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1) tutvustab kirjanduse ja näidismaterjali abil tekstiilkäsitöö valmistamise traditsioone ja tänapäevaseid tendentse, illustreerib oma nõuandeid fotode, materjalinäidiste kaudu; 2) selgitab vestluses tellijaga välja tellijale sobiva eseme, annab nõu konkreetsete esemete valmistamiseks. Vajadusel kaasab sidusvaldkonna spetsialiste; 3) korraldab ja viib läbi tekstiilkäsitöö valdkonda toetavaid üritusi (konsultatsioonid, erialased õpitoad jm); 4) koordineerib praktikantide ja tööd. Teadmised: 1) nõustamise ja mentorluse põhimõtted, meetodid;	

2) suhtlemispsühholoogia.	
Hindamismeetod(id):	
1) eneseanalüüs, portfoolio, vestlus.	
B.2.4 Koolitamine	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1) valib koolitusteema ja määratleb sihtgrupi; 2) koostab kutsestandardite alusel või vajaduspõhiselt koolitusprogramme ja -kavu; 3) koostab ja avaldab erialast kirjandust, õppeprogramme ja uurimusi; 4) koostab koolituse ajakava ja eelarve, korraldab ja/või viib läbi õppeprotsessi või leiab koolitajad, koordineerib nende tööd, peab kinni koolituse eelarvest; 5) toetab õppijat õpioskuste arendamisel, arvestades õppijate eripära; 6) kogub ja analüüsib tagasisidet õppeprotsessi ja õpitulemuste kohta; 7) nõustab kolleege enese arengu eesmärkide seadmisel ja õpetamisoskuste arendamisel; 8) esitleb oma loomingut näitustel, messidel.	
Teadmised: 1) pedagoogika ja andragoogika põhitõed; 2) uurimistöö kirjutamise põhitõed.	
Hindamismeetod(id): eneseanalüüs, portfoolio tehtud tööde kohta, erialane trükis, intervjuu.	
B.2.5 Käsitööettevõtte majandamine	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1) koostab ettevõtte äriplaani vastavalt algkapitali olemasolule ja võimalustele; 2) arvestab ettevõtte tasuvust lähtudes finantsjuhtimise põhitõdedest; 3) korraldab äritegevust kasutades kutsealast teavet ja õigusakte; 4) juhib ja korraldab tootmist; 5) koordineerib toodete ja teenuste müüki ja turundust: a) kujundab rahvarõivakomplektide ja/või teenuse hinna; b) vormistab rahvarõivakomplekti ja/või teenuse reklaammaterjalid: pakend, etikett, kasutus-hooldusjuhend, plakat, tutvustav tekst jne); c) korraldab toote ja/või teenuse müügi; d) hindab ja sobivuse korral kasutab sidusvaldkondade vahelise koostöö võimalusi müügi edendamisel (reklaam, logistika, teabepäevad jm).	
Teadmised: 1) väikeettevõtte juhtimise põhitõed: äriplaani koostamine, raamatupidamine, turundamine (sh turu seire, võitmine ja hoidmine ning kaubamärgi loomine), juhtimisvõtted ja meetodid; 2) käsitööettevõtte tehniline ja majanduslik ülesehitus: tehniline baas, töötajad, turustus, varustus ja tootmise töökorraldus.	
Hindamismeetod(id): 1) suuline äriplaani tutvustus või ettevõtlusalase kogemuse tutvustus (areng, hoiakud, ettevõtlikkus, ideed, erialased oskused).	

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.6 Tekstiilimeister, tase 6 kutset läbiv kompetents	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1) järgib oma tegevuses kultuuripärandi hoiu reegleid ja käsitöömeistri eetikanõudeid (vt lisa 1 Käsitöömeistri kutse-eetika); 2) järgib oma tegevuses tööohutuse, töötervishoiu ning keskkonnahoiu reegleid; 3) säilitab ja arendab oma kutseoskusi, hoiab end kursis valdkonna arengutega; 4) rakendab meeskonnatöö põhimõtteid: tajub oma rolli meeskonnas, suudab olukorras kiiresti orienteeruda, on võimeline ennetama ja lahendama erimeelsusi; 5) suhtleb erinevate sihtgruppidega (kolleegid, kliendid, alltöövõtjad, tarnijad jt), suudab aktiivselt kuulata ja orienteeruda probleemide lahendamisele;	

6) juhendab praktikante ja vähese kogemusega töötajaid: annab arusaadavalt edasi kutsealaseid oskusi ja teadmisi, organiseerib ja kontrollib juhendatavate tööd, annab juhendatavatele arendavat tagasisidet, probleemide ilmnemisel pakub välja lahendusi;

7) kasutab kõnes ja kirjas korrektset eesti keelt, koostab esitlusi, dokumente, kirju ja aruandeid;

8) kasutab sobivaid IKT vahendeid ja võimalusi;

9) vahetab tehnilist informatsiooni kõigile arusaadavalt vähemalt ühes võõrkeeles.

Teadmised:

1) kompositsioon ja värvusõpetus;

2) joonistamine ja joonestamine;

3) tekstiilkäsitöö terminoloogia;

4) eriala pärand;

5) suhtlemispsühholoogia;

6) töötervishoiu-, keskkonnahoiu- ja tööohutuse nõuded;

7) kutsealaga seotud õigusaktid nt autoriõigus, tarbijakaitse seadus.

Hindamismeetod(id):

Läbivaid kompetentse hinnatakse integreeritult kõigi teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	17-28052013-2.3/6k
2. Kutsestandardi koostajad	Inna Soonurm, SA Innove Kadi Pajupuu, Tekstiilikunstnike Liit Pille Kivihall, Eesti Nahakunstnike Liit Ave Matsin, Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia Liisa Tomasberg, Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit Anu Randmaa, Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit
3. Kutsestandardi kinnitaja	Rahvakunsti ja Käsitöö Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	14
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	28.05.2013
6. Kutsestandard kehtib kuni	24.04.2018
7. Kutsestandardi versiooni number	6
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	3435 Muud kunsti- ja kultuurivaldkonna keskastme spetsialistid
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	6
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Textiles craftspeople, level 6
C.3 Lisad	
Lisa 1 Käsitöömeistri kutse-eetika	